

PREDGOVOR TREĆEM IZDANJU

Prošlo je deset godina od prvoga izdanja ove knjige i autor se nada da je pomogla i studentima kroatistike i slavistike u svladavanju njihovih studijskih programa, ali i širem krugu zainteresiranih za početke slavenske i hrvatske pismenosti.

U drugom sam izdanju (2007) popravio uočene tiskarske i druge pogreške te tekstovno i slikovno popunio poglavlje o hrvatskoj ćirilici. Dodao sam i i kratak izvod iz staroslavenske gramatike kojim sam želio olakšati jezičnu analizu tekstova u knjizi.

Treće izdanje ne donosi sadržajnih novosti. Popravio sam uočene pogreške i na nekoliko mjesta upozorio na znanstvena djela koja su se pojavila i mogu pomoći u svladavanju problematike koja se u ovoj knjizi obrađuje.

Hvala svima koji su mi savjetom pomogli, posebno Matici hrvatskoj koja me i dalje podržav u nastojanjima da zainteresiranima pomognem u otkrivanju smisla i ljepote staroslavenskih i starohrvatskih tekstova.

Zagreb, rujna 2012.

Autor

PREDGOVOR PRVOM IZDANJU

Prošlo je više od tri desetljeća otkada se pojavilo drugo izdanje *Staroslavenske čitanke* Josipa Hamma. Naraštaji studenata kroatistike i slavistike predavali su je jedni drugima i knjiga je postala već prava rijetkost. Srećom, u naše se vrijeme proširilo fotokopiranje i omogućilo da se studenti preko dobrih preslika upoznaju s izgledom starih slavenskih tekstova.

Ipak, u svom sam nastavničkom radu stalno osjećao nedostatak knjige koja ne bi bila samo izbor starih tekstova, nego bi nudila i neka temeljna filološka znanja, ona kojima bi, po mojem mišljenju, trebao raspolagati student kada se počinje sustavnije uvoditi u povijest hrvatske književnosti te povijest i dijalektologiju hrvatskoga jezika.

Takvu sam knjigu želio i pokušao napraviti. Ona nudi lijep broj preslika starih tekstova: neke među njima ne mogu poslužiti za vježbe čitanja, ali će kao slika pomoći razumijevanju određene problematike; većina, međutim, nudi mogućnosti vježbanja u čitanju, transliteriranju, transkribiranju, prevođenju, jezičnoj analizi. Uvodni tekstovi i kratka objašnjenja uz snimke pomoći će da se sve stavi u širi kulturološki okvir. Napravio sam uzorke za neke analize, a svaka se od njih može provesti na svakom tekstu.

U odnosu na dosadašnje čitanke i hrestomatije znatno sam smanjio udio tekstova pisanih »školskom« glagoljicom i ćirilicom jer su preslike originalnih tekstova u svakom pogledu pogodnije za vježbu. Ipak, donio sam i nekoliko takvih tekstova kao uspomenu na razdoblje kada nije bilo velikih mogućnosti preslikavanja.

U svojim uvodnim i popratnim tekstovima upozoravao sam na najvažniju literaturu o problemima, pa nisam držao nužnim da na kraju ponudim bibliografiju. Štoviše, nerijetko sam navodima iz stručnih i znanstvenih radova želio potaknuti početnike da te radove uzmu u ruke. Mož-

da i prije ove knjige pojavit će se u knjižarama mali staroslavensko–hrvatski rječnik koji će odlično poslužiti u razumijevanju tekstova.

S obzirom na to da je knjiga prvenstveno namijenjena hrvatskim studentima, velik sam prostor dodijelio hrvatskoj ćirilometodskoj tradiciji, a tzv. redakcije, kolikogod stegnuto obrađene, ipak su dobile više prostora nego u velikoj većini sličnih izdanja.

Stare sam slavenske tekstove počeo tumačiti u seminarskim dvoranama Filozofskoga fakulteta sada već davne 1971. godine. Brojni naraštaji studenata kroatistike i slavistike sustvaratelji su ove knjige. S velikom se radošću sjećam kako se njihov strah pred starim tekstovima nerijetko pretvarao u zanimanje za njih. U tom sam poslu, kao i u drugima, učio od profesora Eduarda Hercigonje te njemu prvome ide moja zahvalnost. Na Katedru za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo stizali su mladi ljudi (Mateo Žagar, asistenti Tanja Kuštović i Boris Kuzmić) s novim idejama, pa su razgovori o zajedničkom poslu bili za mene vrlo poticajni. Recenzenti, akademik Eduard Hercigonja, Milan Mihaljević, Ivo Pranjković i Mateo Žagar, zadužili su me svojom podrškom i svojim savjetima.

Radost mi je i čast što knjigu objavljuje Matica hrvatska. Njezin predsjednik, akademik Josip Bratulić i urednica Jelena Hekman poticali su me i dok je rukopis nastajao, a u procesu pretvaranja rukopisa u knjigu, prijateljski zauzeto nastojali da knjiga bude što bolja. Hvala im! Bit ću vrlo zadovoljan ako knjiga pomogne sveučilišnoj nastavi i obraduje one koji rado osluškuju drevne glase.

Zagreb, rujna 2001.

Stjepan Damjanović